

FRAGMENTS FROM AN EARLY KARAITE GRAMMATICAL TREATISE

Geoffrey Khan

Numerous texts have come down to us attesting to the grammatical activities of the Karaites in the Middle Ages. These are all concerned with the Hebrew language of the Bible, which occupied a central place in Karaite scholarship. In this paper I present an edition of some hitherto unpublished fragments of a Karaite grammatical treatise. It is great pleasure for me to devote it to Tapani Harviainen, who has made many important contributions to scholarship both in the field of Karaite studies and in that of Hebrew grammar.

The grammatical studies of the medieval Karaites is divided into two phases, which can be labelled 'the early tradition' and the 'the classical tradition'. The early tradition mainly appears in texts datable to the tenth century. The most extensive of these that has been preserved is the *Diqduq* of Yūsuf ibn Nūḥ, which is a grammatical commentary on the Bible. Fragments of various other texts that are very close in methodology to the *Diqduq* are extant. The classical tradition is represented by the grammatical works of the eleventh century scholar 'Abū al-Faraj Hārūn ibn Faraj and a number of dependent treatises written by other scholars in the eleventh century. The works of 'Abū al-Faraj continue some elements of the earlier tradition, but mark a radical break from it in numerous features.¹

The *Diqduq* of Ibn Nūḥ and other texts belonging to the early grammatical tradition are mainly concerned with the analysis and explanation of word structure. The pronunciation of the language and its syntactic structures are only of marginal concern in these works. Particular attention is given in the texts to problematic grammatical issues, which are generally referred to as *masā'il* (singular *mas'ala*

-
1. For the *Diqduq* of Yūsuf ibn Nūḥ see G. Khan, *The Early Karaite Tradition of Hebrew Grammatical Thought: Including a Critical Edition, Translation and Analysis of the Diqduq of 'Abū Ya'qūb Yūsuf Ibn Nūḥ on the Hagiographa* (Brill, Leiden, 2000). For 'Abū al-Faraj Hārūn see G. Khan, Maria Angeles Gallego and Judith Olszowy-Schlanger, *The Karaite Tradition of Hebrew Grammatical Thought in its Classical Form: A Critical Edition and English Translation of al-Kitāb al-Kāfī fī al-Luġa al-'Ibrāniyya by 'Abū al-Faraj Hārūn ibn al-Faraj* (Brill, Leiden, 2003) and the literature cited there.

'question'). These usually emerge from a comparison of similar words and forms that differ from one another in small details, a feature of methodology that is reminiscent of that of the Masoretes in their annotations to the biblical text. This activity of concentrating on the fine details of the language of the Bible was referred to in the early texts by the term *Diqduq*, which did not yet have the sense of 'grammar' in the more inclusive sense that it acquired at a later period. The early grammarians discussed the *masā'il* at considerable length. They frequently cited various alternative explanations for a particular issue. Some of these may have reflected the differing opinions of scholars who were active in the Karaite grammatical circles in the tenth century. It is likely, however, that in many cases the proposal of such alternatives has a pedagogical purpose and the writer of the text is using them to invite the reader to explore a variety of possibilities. They are sometimes presented as responses to anonymous statements introduced by the formula 'If somebody were to say ...' (*'in qāla qā'ilun*).²

The fragments published below, which come from an early Karaite grammatical treatise, are concerned with the structure and derivation of *segholate* nouns. The treatise resembles very closely, in structure and methodology, the fragmentary texts that I published in the volume *Early Karaite Grammatical Texts* (Atlanta, 2000) as Text 1 and Text 2 (henceforth referred to as EKG1 and EKG2). These two texts concern verbal conjugations and noun patterns respectively. In the aforementioned volume, I noted the similarity between them in format and methodology and suggested that they may have belonged originally to a single grammatical work. The passage presented below, which comes from a manuscript that I discovered in the Second Firkovitch collection (The National Library of Russia, St. Petersburg, II Firkovitch Evr. Arab. I 2771) after EKG1 and EKG2 were published, appears to confirm this. It does not overlap with EKG1 and EKG2, but seems to belong together with them. It comes from the beginning of the section on nouns, which is missing in the published fragments. What is of particular interest is that in the extant manuscript the section on nouns is preceded by the end of a section on verbal conjugations. This provides the missing link between the two previously published texts and indicates that they indeed originally belonged to a single work.

---

2. For further details see the works cited in n.1 and also G. Khan 'The Karaite tradition of Hebrew grammatical thought', in W. Horbury (ed.), *Hebrew Study from Ezra to Ben-Yehuda*, 1999, Edinburgh, pp.186-206; 'The early Karaite grammatical tradition' in J. Targona Borrás and A. Sáenz-Badillos (eds.), *Jewish Studies at the Turn of the Twentieth Century. Proceedings of the 6th EAJS Congress, Toledo, July, 1998*. Volume I: Biblical, Rabbinical, and Medieval Studies, 1999, Leiden: Brill, pp.72-80.

The author of the work is referred to in EKG1 as Sa'īd. This is likely to be the scholar Sa'īd Shīrān, a grammarian who was pupil of Yūsuf ibn Nūḥ.³ There are indeed many similarities in methodology between this work and the *Diqduq* of Ibn Nūḥ.⁴ The arrangement of the material in the work, however, differs from the *Diqduq*. Whereas the *Diqduq* is presented as a biblical commentary, arranged according to the order of the biblical books, the work attributed to Sa'īd is arranged according to the morphological patterns of words. Verbal conjugations and nouns are categorized according to their pattern and presented in a series of chapters referred to as 'alphabets'. These contain an exhaustive, nor near exhaustive, inventory of verbs or nouns with the pattern in question together with sample paradigms of inflected forms and a discussion of problematic grammatical issues. It is the exposition of the problematic issues (*masā'il*) that particularly preoccupies the author. Some chapters contain more discussion of *masā'il* than others. In the fragments published below the author identifies various such issues and examines these with considerable prolixity. The fact that such attention is given to *masā'il* indicates that the work was not intended as an elementary grammar of Hebrew. The exposition of these issues may reflect debates that took place among the circles of Karaite grammarians. They were also intended to stimulate the reader to be inquisitive and independent minded in the investigation of grammar.

One of the main theoretical concepts that is reflected by the passage below is the notion of morphological base. Inflected forms of nouns are derived from morphological bases. These are not abstractions, but real morphological forms. The Karaite grammarians did have a notion of an abstract root consisting of radical letters, but only used this to categorize words in the lexicon. The primitive base of any derivational morphology was a form with vowels and consonants which was used, or at least could potentially be used, as a real word in the language. The morphological base of a noun is generally the singular form with no pronominal suffixes. Inflected forms of the same morphological pattern would generally be expected to be derived from bases with the same pattern. In some cases this analogy leads to the positing of a noun base that is not attested in the Bible, even where another singular form is attested. The base of the plural form בְּהוֹנֹת, for example, is said to be בְּהוֹנָה, which is not attested in the Bible, rather than the attested form בְּהוֹן, since this is analogous to בְּשׁוֹרָה — בְּשׁוֹרוֹת, etc. (fol. 10 recto). Likewise, the forms דְּרִכִּים and דְּלָתִים (Prov. 28:6) are said to be derived from דְּרַךְ and דְּלַת, rather than from דְּרִיךְ and דְּרִיךְ, by

3. See Khan, *Early Karaite Grammatical Texts*, p.17.

4. See Khan, *Early Karaite Grammatical texts*, pp. 13ff. and 175ff. for further details.

analogy with כְּנָפִים, which is derived from כָּנַף (fol. 9 recto).⁵

The manuscript is paper, containing between 18 and 20 lines on each page. Various sigla are used to fill in spaces at the end of lines to justify the left margin. On a few occasions the final letter of the line is extended horizontally. The end of sense units, usually consisting of a series of clauses, are marked by the *soph pasuq* sign of biblical manuscripts (:).⁶ Most Hebrew words in the manuscript are fully vocalized. The vocalization is generally accurate, though the scribe from time to time vocalizes incorrectly, e.g. חֻזְקִי for חֻזְקִי (fol. 8 recto), or at least in a way that deviates from standard Tiberian vocalization, e.g. רָחֵם for רָחֵם (fol. 3 recto), חֻלְקִי for חֻלְקִי, נְחֻלִי for נְחֻלִי (fol. 8 recto).

Text

II Firkovitch Evr. Arab. I 2771

Fol. 1 verso

אלי הדא אלמוצע הי אלואמר ואלתצאריף: ואלדי מן בעדהא פהי אלסמא ושרח
אכתלאפאתהא ומוצע מסאילהא ואגובתהא:

אָרְץ אֲבֵל בְּשֵׁם גִּשְׁם גִּזְל דְּרַךְ דְּשֵׁן הֶבֶל הַפֶּד זָכַח זָכַר חָרַב חֶסֶד טָרַף טָנָא יִשְׁע יִצְר כָּרַם
כְּסֵל לְחֵם לְקֵט מֶלֶךְ מִצַּח נִגְע נֶדֶר סִלַּע סָרַח עִזָּר עֵגֶל פְּלֵא פֶרֶד צִדֵּק צָמֵד קָסֵם קָרַב רִשְׁע
רִגַּע שְׁמֵשׁ שָׁבֵר תַּעֲר תִּבְּן: אעלם אן בוון הדה אלסמא כתיר פי אלמקרא מנהא בה נקט
ומנהא בן וכל מא יגרי פי מא אתבתנאהא ילזם פימא הי גיר מתבתה פי הדא אלכתאב פי
הדא אלבאב: ופי גיר הדא אלבאב אדא כאנת פי אלאוזאן מתלהא: אלאן יגי מן בְּגֵד בְּגֵדִי
בְּגֵדִינוּ בְּגֵדְכֶם בְּגֵדְךָ בְּגֵדוֹ בְּגֵדְם בְּגֵדְךָ בְּגֵדְכֶן בְּגֵדְךָ: בְּגֵדִים רַבִּים בְּגֵדִי בְּגֵדִינוּ בְּגֵדִיכֶם
בְּגֵדִיךָ בְּגֵדִיו בְּגֵדִיהֶם: בְּגֵדִיךָ בְּגֵדִיכֶן בְּגֵדִיהֶן

5. For further details concerning this aspect of grammatical theory in the early Karaite tradition see G. Khan, *The Early Karaite Tradition of Hebrew Grammatical Thought*, p.39ff.

6. This scribal practice, which is borrowed from Bible manuscripts, is found in several other manuscripts of Karaite grammatical texts; see G. Khan, *The Early Karaite Tradition of Hebrew Grammatical Thought*, pp.152-153.

Fol. 3 recto

יקאל לה אדא קלנא אן כלמא הוּ בְּהַ אדא יציר מכרת לא יכון בקמץ מן מנענא מן הדא אלכלאם אן אלדי בן איצא יכון כדלך בל אלדי בסתה וגדנא יכון אלמצאף ואלמכרת בצורה ואחודה כמה וגדנא נָגַב יהודה מצאף כאפיקים בנָגַב מכרת: ואלדי בן איצא יעמל וגה אכר מתל אָכְן ואיצא מתל אָכְן: פאן קאל קאיל כל סְתָר פי אלמקרא וגדנא בְּהַ ווגדנא כי אתה עשית בְּסִתָר והדא יכאלף קולך: יקאל לה יחתמל אן יכון הדא מתל נדר אלדי יעמל בְּהַ ואיצא בְּהַ: וקד גא בְּסִתָר מן אלסְתָר אלדי בְּהַ ולם יגי מן אלדי בְּהַ: ואעלם אן מן הדא אלכלם כל מא כאן פי וסטהא הוּחַע תעמל בפתח מתל לְהִט נְהִם לְהַג רְהַב לְחִץ הַיְחִשׁ יְחַד לְחִשׁ פְּחוּז פְּחוּד ופְּחַח בְּעַד זְעַם זְעַף כְּעַס טְעַם מְעַל יַעַר נְעַר וּגְיִרָהּא כל מא עלי הדא אלוצף תגדהא אלא לְחִם ויגי מנה לְחִם כֶּךָ ועשית אתם לך לְלִחְם: ומא וגדנא מנה לְחִם מתל מא וגדנא מן רְחִם רְחִם כֶּךָ רְחִם רְחִמְתִּים: אלאן אדא וגדת רְחִם כֶּךָ הנשואים מני רְחִם: פהו

Fol. 3 verso

מן רְחִם מתל נְעַר גא מנה נְעַר וליס הוּ מן רְחִם: ולו כאן מן רְחִם כאן רְחִם מתל עָבַד עָבַד לְחִם לְלִחְם ומתל נְפִשׁ נְפִשׁ וכל מא כאן פי אכר אלכלמה הוּע יעמל בפתח וליס פיה כלאף מתל זְבַח טְבַח בְּטַח רְוַח צְלַע סְלַע צְבַע ומתלהא כתיר ואן כאנת איצא בנקטתין מתל ומצַח אָשָׁה זונה והיה על מצַח אהרן הדא סבילהא: וכל מא פי וסט אלכלמה מן הוּחַע אדא וקע פיהא אלתצריף יעני אלאשארה יכון ראס אלכלמה בפתח מתל לְחִמִי לְחִמוֹ לְחִמְךָ ופיהא מא וקע מע אלפתח שוּא ויפתחהא פאלדי לא יפתח הוּ מתל לְחִמִי תְּחִתִּי נְחָרוֹ מְתַעֲרָה בְּשִׁחְתָם בְּצַעֲדֵךָ בְּעֵלָה פְּחָדִם וכתיר מתל דלך: ואלדי יפתח הוּ מתל גְּחִלִי אֵשׁ נְהַרִי נְחִלִי פְּחִשִׁי רְעִמְךָ לְחִצְנֵנוּ צַעֲדֵי אונו וכתיר מתל דלך: ומן הדא אלאסמא מא תגד פי אכר אלכלמה מן בְּגֹד כֶּפֶת בְּדָגֶשׁ מתל צַמְדֵי כרם רשפִי אש ברפִי יוסף טרפִי צמחה: ופיהא מא הוּ בְּרַפָּה מתל רשפִי קשת פלגי מים: צַעֲדֵי אונו דרכִי יִי רַגְבִי נְחָל: ומתלהא כתיר אלתי פי אכר אלכלמה מן בְּגֹד כֶּפֶת בְּרַפָּה

Fol. 7 recto

ואלמסלה פי הדא אלבאב הוּ אלדי אדא יכון מתל מְלֵךְ אדא ישירה יכון בדגש יעני יעמל מְלֵכִי מְלֵכוֹ: ולא יעמל כמה פי אכרה מן בְּגֹד כֶּפֶת מתל מְלֵכִי מְלֵכוֹ בל יעמל בדגש מתל מְלֵכִי קֶצְפִי חֶסְדִי חֶסְדִי רַכְבִי רַכְבוֹ עֶבְדִי עֶבְדוֹ וכלה עלי הדא אלרסם ימשי: ואדא ראית

תרחיב צַעְדֵי ברפה אנמא הוּ מן גהה אנה פֶּתַח אלעין ולו לם יפתח אלעין כאן צַעְדֵי מתל חֶסְדֵי מְלִפֵי לאַן אלדי יפתח מן הדא אלגנס לא ידגש: ואלמסלה פי הדא אלבאב בְּגָדֵי והוּ מן בְּגָד כֶּפֶת פי אכר אלכלמה ולם יפתח ולם ידגש והוּ מכאלף לְנִטְרָאָה: ואלגואב פי דלך יחתמל אן יכון צאר בְּרַפָּה למא צאר פיה גִּ אחרף מן בְּגָד כֶּפֶת: וגירה פמא פיה גִּ אחרף מן בְּגָד כֶּפֶת פיגוז אן יכון לגהה וגוד גִּ אחרף מן בְּגָד כֶּפֶת צאר רפה בכלאף גִּירה כֶּק את בגדי ומעילי: ומתלה בכנף בְּגָדוּ הוּ ברפה בכלאף אֶכְר וצמדו אלדי הוּ בְּדָגֵש ומתלה חֶלְבוּ רְשִׁתוּ זְעַפּוּ קֶשְׁתוּ חֶרְבוּ חֶסְדוּ דְרָכּוּ כל הדה בדגש בכלאף בְּגָדוּ פיגוז אנה יצאר בכלאף הדה לגהה אלדי צאר פיה גִּ אחרף מן בְּגָד כֶּפֶת אלואחד בעד אלאכר: וועלם אן קד וגדנא הדה אלכלם

Fol. 7 verso

אדא צארת משארה אכתלפת וצארת עלי גִּ אקסאם קסם ואחר יעמל בנקטה ואחדה תחת חרף אלואול מן אלכלמה מתל אָמְרוּ אָשְׁתוּ בְּגָדוּ בְּצַעוּ בְּטַנּוּ בְּתָרוּ בְּסָרוּ שְׁבָרוּ ואמתאלהא כתייר: ואלקסם אלֶבְ יעמל מתל אָרְצוּ גִפְנוּ דְרָכּוּ אֶלְפֵי אֶדְנֵי אֶבְנֵי ומתלהא כתייר בפתח: ואלקסם אלֶבְ יעמל בְּגִ נקט מתל אָגְלֵי טַל אָצְלָה הֶבְלֵי חֶלְקֵי חֶבְלֵי יולדה חֶלְדֵי כאין נג חֶלְבוּ חֶרְמֵי עֶרְכוּ עֶדְרֵי עֶבְרֵי נְהָר ואמתאלהא כתייר ותחתאג הדה אלי גואב: פאן קאל קאיל איש פאידה לנא פי אלמסאיל בלא גואבהא: יקאל לה אלוקוף עלי אלמוצע אנה פיה אלמסלה הוּ נצף אלעמל ומן לא יערף מוצע אלמסלה מא יחסן יסל חתי יתעלם פאדא וקף אלאנסאן עלי מוצע אלמסלה פאנפתחת עינה ועלם אנהא מסלה: ואדא וקף עלי אלגואב פקד אנפתחת עינה לשי אכר ועלם עלם אכר לאן אלעלם באלמסלה גִיר אלעלם בגואבהא: ומן לא יערף אלמסלה יכון גאהל בשיין: אלאן אן קאל קאיל צאר אָרְצֵי אָרְצוּ בפתח מן גהה אלריש אלדי פיה יקאל לה וגדנא אֶלְפֵי הֶדְל במנשה אֶדְנֵי החצר בפתח וליס פיהמא ריש והמא בפתח ואן קאל קאיל מן גהה אלאלף אלדי עלי ראס אלכלמה

Fol. 8 recto

צאר בפתח יקאל לה אָמְרוּ אָשְׁתוּ המא באלף וליס המא בפתח ואיצא וגדנא אלדי ליס עלי ראסה אלף והוּ בפתח מתל גִפְנוּ דְרָכּוּ ואיצא אלדי עלי ראסה אלאלף והוּ בְּגִ נקט מתל אָגְלֵי טַל אָבְלָם אָצְלָה וועלם אנך ליס תגד פי הדא אלאלף בית כלמה תכון באלף פי וסטהא בתה: וכל כלמה מנה אלתי פי וסטהא הֶחַע לא תגד ראס אלכלמה אלא בפתח מכטוף מתל לְחָמוּ נְהָרוּ יַעֲרוּ או בפתח גִיר מכטוף מתל נְהָרֵי נְחָלֵי כְחָשֵׁי מַעֲלוּ וליס פיה בכלאף: ואלכלמה אלתי עלי ראסהא הֶחַע הודי נרי מכתלפה מתל הֶבְלֵי חֶלְקֵי עֶזְרֵי

ובכלאפהם חֲבָרִי גַנְבִים: חֲרָבוּ יִלְטוּשׁ: הַפְּכָכָם עֲצָמֵי עֶרְסוּ וּבְכִלְאִפִּיהָא חֲזֻקֵי חֲקֵקֵי חֲקָרֵי
 עֲמָקָךְ עֲמָקָם וְאִלְכֵלֵם אֱלֹתֵי עֲלֵי רֵאסָהָא גִיר הִחְעֵ אִיצָא וְקַעַת מִכְתֻּלְפָה בַעֲצָהָא בְּגֵ נִקְט
 מִתֵּל וַיִּשְׁחָךְ בְּקַצְפָּךְ וּבַעֲצָהָא בַּפְתַּח מִתֵּל רְגְלֵי שְׁמֵנֵי תִלְמֵי פִלְגֵי וּבְכִלְאִפָּה רְשָׁתוּ שְׁכָמוּ
 רְשָׁפֵי: וְאִיצָא מִסְלָה פִי הִדָּא אֲלִבָּאב וּגְדָנָא אֲלִכֵלֵם אֱלֹתֵי הִי אִסַּם אֲלֹרְבִים תַּעֲמַל מִתֵּל
 עֲבָדִיךָ בְּגִדִיךָ חֲסָדִיךָ אֲכָנִיךָ עֲבָדִיךָ חֲסָדִי אֲמָרִי: וּבְכִלְאִיךָ דִּלְךָ רְגְלִיךָ וְהוּ רַבִּים וּמִתְלָהָא רְגְלֵי
 וְלִם יַעֲמַל רְגְלֵיךָ רְגְלֵיךָ מִתֵּל עֲבָדִיךָ עֲבָדִי: וְאֵעֵלֵם אֲנִי עֲבָדִיךָ בְּגִדִיךָ חֲסָדִיךָ חֲסָדִי אֲמָרִי
 וְאִמְתַּלָּהָא הִי מִן מִתֵּל עֲבָדִים בְּגִדִים חֲסָדִים וְרְגְלִיךָ אֱלֹתֵי הִי רַבִּים

Fol. 8 verso

לִיסַת הִי מִן רְגְלִים בֵּל הִי מִן רְגְלִים וְלוּ כִאֲנַת מִן רְגְלִים כִּאֲנַת רְגְלִיךָ מִתֵּל בְּגִדִיךָ חֲסָדִיךָ
 וּכְאֵן יִגּוּזוּ יִכּוֹן תַּפְסִירָהָא אֲרַגְלֵךְ: וְתַפְסִיר רְגְלִיךָ בִּיּוֹד הוּ רְגְלִיךָ⁷ וְלִים הוּ אֲרַגְלֵךְ וְדִלְךָ אֲנִי
 רְגְלִיךָ יַעֲמַל אֲרַגְלֵךְ וַיַּעֲמַל אִיצָא רְגְלִיךָ: וְרַגְלִיךָ לֹא יַעֲמַל אַכְתֵּר מִן רְגְלִיךָ וּמִתֵּל דִּלְךָ רְגְלִי
 לֹא יַעֲמַל אַכְתֵּר מִן רְגְלִי אֲלֵאן אֲנִי יִדְכֵר מַעַה אֲלַעֲדָד כֶּךָ אֲשֶׁר לֹא רַבַּע רְגְלִי: וְלוּ קָאֵל
 לְחֻמְשׁ רְגְלִי אוּ לְשֵׁשׁ רְגְלִי אוּ אַכְתֵּר כִּאֵן גֵּאִיזוּ לֵאן אֲדָא דְכֵר מַעַה אֲלַעֲדָד הוּ מְכֹאֲלָךְ
 לְמָא לֹא יִדְכֵר מַעַה אֲלַעֲדָד וְדִלְךָ אֲנָה אֲדָא קָאֵל אֲשֶׁר לֹא רַבַּע רְגְלִי לִיסַת הִי אֲרַבְעָה אֲזוּאָג
 וְאִנְמָא הִי אֲרַבְעָה אֲפֹרָאָד וּמִתְלָהָא כֹּל שְׂרִיץ הַעוֹף אֲשֶׁר לוּ אֲרַבְעָה רְגְלִים הִי אֲרַבְעָה אֲפֹרָאָד
 וּמִתְלָהָא וְהוּ פְּסָח שְׁתֵּי רְגְלִי: הִמָּא פִּרְדִּין אֲלֵאן קִלְנָא אֲנִי מִתֵּל רְגְלִיךָ רְגְלִיךָ יַעֲמַל
 תַּנְתִּין: וְאִיצָא יַעֲמַל אֲרַגְלֵךְ: וְלֵאכֵן רְגְלִים רְגְלִיךָ רְגְלִיךָ אֲדָא לֹא יִדְכֵר מַעַהָא אֲלַעֲדָד לֹא תִכּוֹן
 אַכְתֵּר מִן זוּג לֹאנְהָא מֵאֲכוּדָה מִן רְגְלִים אֲלֵדִי מָא דְכֵר מַעַהָא אֲלַעֲדָד וְהִי תַנְתִּין לֹא אַכְתֵּר
 וְאֲדָא נְטֹרַת פִּיָּה גֵיִיד לֹא תִגְדֵּר רְגְלִים רְגְלִיךָ רְגְלִיךָ אַכְתֵּר מִן וְאֲחַד כְּתָה אֲלֵא עֲנַד מָא יִדְכֵר
 מַעַהָא אֲלַעֲדָד אֲלֵדִי הוּ אַכְתֵּר מִן שְׁתֵּים: וּמִתְלָהָא וּקְרִנֵי רְאָם קְרִנֵי הִמָּא תַנְתִּין וְלוּ כִאֲנַת
 אַכְתֵּר

Fol. 9 recto

מִן תַּנְתִּין לְכִאֲנַת קְרִנֵי מַעֲמָא אֲנִי קְרִנֵי תַעֲמַל קְרוּנָה וְתַעֲמַל אִיצָא קְרִנֵי: וְלִים כֹּל קְרִנֵי
 תַעֲמַל קְרִנֵי וְדִלְךָ אֲנִי קְרִנֵי אֱלֹתֵי אֲצִלְהָא קְרִין וְאֲלֹרְבִים מְנַהָא תְּגִי קְרִנֵים וְעוֹד אֲלֵאֲשֹׁאֲרָה
 תִכּוֹן קְרִנֵי תַעֲמַל מִן תַּנְתִּין וְצֹאֲעֵד: וְקְרִנֵי אֱלֹתֵי הִי מִן קְרִנֵים לֹא תִכּוֹן אַכְתֵּר מִן תַּנְתִּין:
 לֵאן קְרִנֵים הִי תַנְתִּין וְתְּגִי מְנַהָא קְרִנֵי אֱלֹתֵי הִי אֲלֹזוּג אֲלֹוֹאֲחַד: וְאֲלֵדִלִיל עֲלֵי אֲנִי קְרִנֵים
 הִמָּא אֲלֹזוּג כְּקוֹל אֲלִכְתָּאָב וְלוּ קְרִנֵים וְהַקְרִנֵים גְבוּהוֹת וְהַאֲחַת גְבוּהָהּ מִן אֲלִשְׁנִית וְהַגְבוּהָהּ

7. The MS has *ויעמל* after this word, which appears to be an erroneous copy of what appears in the next line.

עולה באחרונה וקרננים פהי מן קרן מתל רגלים מן רגל ואדא ראית כרעים פהי מן פרע
מתל כנפים מן כנף: וינכגי אן תעלם אן קרניו תגי מן ג וגוה ודלך אן רבים מן קרן קרננים
ומן קרננים תעמל קרניו מתל מן בגדים תגי בגדיו: ואיצא תגי מן מתל קרן בוזן דבר
דברים דבריו כדלך קרן קרננים קרניו: ואיצא וגדנא קרננים והמא תנתין ותגי מנהמא קרניו
אלתינ המא קרניה ואדא ראית דלתים דרכים בל ליסת המא מן דלת ומן דרך בל המא מן
דלת ומן דרך מתל כנף כנפים ולו כאנא מן דלת ומן דרך לכאנא דלתים דרכים מתל רגל
רגלים ערב ערבים: כפל כפלים פעם פעמים

Fol. 9 verso

פאן קאל קאיל מא לנא דלת ולא דרך יקאל לה וגדנא כלם כתירה פי אלכתאב תקאל
בלשון רבים ומא וגדנא להא יחיד פי אלכתאב וקד וגדנא איצא יחיד ומא וגדנא להא
רבים פי אלכתאב מתל כשם כק וקנמון בשם: ווגדנא לה רבים כקו בשמים ראש: ובשמים
הי רבים לבשם מתל קברים מן קבר מלכים מן מלך ואיצא מן מתל בשם יגי מתל בשמים
בוזן דבר דברים משל משלים אלא אן געלנא בשמים מן בשם פקד חצל יחיד ורבים: ואן
געלנא מן בשם פמא וקע לה בשם פי אלמקרא: ואן קלת בשם מא וקע פי אלכתאב ולא
וקע איצא מנה רבים ואעלם אנא ראינא אריתי מורי עם בשמי והו מן בשם בלא שך מתל
בשור בשורי ולו כאן מן בשם כאן בשמי מתל בגד בגדי או כאן בשמי מתל מלך מלכי או
בשמי מתל חלק חלקי ולו כאן מן בושם כאן בשמי מתל קדש קדשים מתל חדש חדשו
אלא אן בשם וגדנא ומא וגדנא אלרבים ותכון אלרבים מנה בשמים מתל חדש חדשים
קדש קדשים: וראינא בשמי ומא וקע לה פי אלכתאב לא בשם מתל דבר אלדי יגי מנה
דברי ולא בשם אלדי הו מתל כתב ומתל יקר

Fol. 10 recto

ויגי מנהמא מתל כתבו כתבם יקרו יקרום יקרי ואלאן בשם קד וקע ואלרבים מנה איצא קד
וקע כקו בשמים ראש: ואיצא וגדנא כהונות ומא וגדנא להא יחיד ומן כקן אלדי וגדנא פי
אלכתאב אלרבים יגי מנה בהננים מתל אהל אהלים עמר עמרים ואליחיד אלדי לבהונות
יכון כהונה מתל טהורה טהורות בשורה בשורות: וראינא בקר ואלרבים יכון מנה
בקרים ומא וגדנא פי אלכתאב בקרים ומתל דלך כתיר: וכדלך אדא ראינא דרכים נקול
אנה מן דרך וכדלך כרעים הו מן פרע קרננים מן קרן כנפים מן כנף ברפים מן כרך רגלים
מן רגל: ווגדנא אן וגא מנה אונים בוזן אפסים ומא וגדנא אפס וגדנא אפניו ומא וגדנא
אפן ואיצא חפניו ומא וגדנא חפן ווגדנא מתננים ומא וגדנא מתן פאן קאל קאיל לם צאר מן

קָדַשׁ גַּא קְדָשִׁיוּ וּמִן שְׁרֵשׁ שְׁרֵשִׁיו וּקְדָשׁ הוּא בּוּזֵן אֵינֶן וּגַא מִן אֵינֶן אֲזַנְיָךְ וּוּגַד-נֶא קְדָשִׁיךְ
 [מכאלף] לְאֲזַנְיָךְ וְאִיצָא קְדָשִׁי מִכְאֲלָף לְאֲזַנְיָ יִקְאֵל לֵה [אן] אֲזַנְיָ אֲזַנְיָךְ אֲזַנְיָו אֲלֵתִי וּקְעַת
 בְּכֻלָּאֵף קְדָשִׁי קְדָשִׁיךְ קְדָשִׁיוּ מִן גְּהַה אֲנֵהָא מֵאֲכֻדְהָ מִן אֲזַנְיָם וּתְפַסִּיר אֲזַנְיָם הוּא אֲדַנְיָן פִּקְט
 וְלֵא יִקְע עֲלֵי אַכְתָּר מִן אֲלֵאֲתַנְיָן

Fol. 10 verso

אֲזַנְיָ אֲזַנְיָךְ אֲזַנְיָו הִי אֲסַאמִי אֲלוּזֵג וְאֵדָא אֲרֵאֲד יִדְכָר אַכְתָּר מִן אֲלוּזֵג יִכּוֹן אֲזַנְיָו מִתְּל
 קְדָשִׁיוּ לֵאן קְדָשִׁיוּ קְדָשִׁיךְ קְדָשִׁי הִי מִן קְדָשִׁים וְאֲזַנְיָו אֲזַנְיָ אֲזַנְיָךְ הִי מִן אֲזַנְיָם וְלִיסַת הִי מִן
 אֲזַנְיָם אֲלֵתִי הִי בּוּזֵן קְדָשִׁים וּכְמָא כְּאֵנַת מִסְלָה בִין אֲזַנְיָ אֲלֵי קְדָשִׁי כְּדִלְךְ צֵאֲרַת מִסְלָה בִין
 רְגִלִי אֲלֵי עֲבָדִי וּכְמָא כְּאֵנַת אֲלִמְסָלָה בִין רְגִלִיךְ אֲלֵי עֲבָדִיךְ כְּדִלְךְ כְּאֵנַת מִסְלָה בִין אֲזַנְיָךְ
 אֲלֵי קְדָשִׁיךְ: וְקֵד פִּתְחַת אֲלִמְסָלָה עֲנַד הֵדָא אֲלִשְׁרָחָה: וְקֵד שְׁרַחַת הֵדָא אֲלִמְעַנִי פִי אֲלֵף בֵּית
 אֲמָר אֶהְל וְאֲרַרַת מֵעֵאֻדְתָּהּ הֵאֵהֵנָא לֵאן מִסְאִילָהֶם תִּשְׁבַּה בְּעֵצָהָ לְבַעֲץ חֲתִי מִן יִבְצָר
 פִּיהָא יִתְעַלֵּם בְּעֵצָהָ מִן בַּעֲץ וְאֵעֲלֵם אֵן הֵדָא אֲלֵף בֵּית כֹּל כְּלֵמָה אֲלֵתִי פִי אַכְרֵהָ הִי זְאִיד
 וּפִי רֵאֲסָהָ אַחַד חֲרוּף מִן אֲהֻחֵעַ יִכּוֹן רֵאֲסָהָ בִּפְתַח מִתְּל אֲרָךְ עֲנַד מָא זְאִיד פִי אַכְרֵהָ אֲלֵהִי
 צֵאֲר אֲרֵצָה רֵאֲסָהָ בִּפְתַח וּמִתְּלָהּ שְׁעָר שְׁעָרָה נְחָל נְחָלָה יַעַר יַעַרָה יֵהֵן יֵהֵצָה וְאֲלִכְלֵמָה
 אֲלֵתִי לֵא יִכּוֹן עֲלֵי רֵאֲסָהָ וְלֵא פִי וּסְטָהָ שִׁי מִן אֲהֻחֵעַ תְּקַע מִתְּל נְגַב נְגַבָּה קְרָם קְרָמָה
 שְׁכָם שְׁכָמָה קְדָשׁ קְדָשָׁה פְּתַח פְּתָחָה

Translation

Fol. 1 verso

(The treatment) of imperatives and conjugations ends here. What follows concerns nouns, giving an explanation of their differences and identifying problematic issues relating to them and offering solutions for them.

יִשַׁע, טָנָא, טָרַף, חֶסֶד, חֲרָב, זָכָר, זָבַח, הֶפֶךְ, הֶבֶל, דִּשָּׁן, דִּרְדָּךְ, גֹּזֵל, גִּשְׁם, בְּשֵׁם, אָבֵל, אֲרָץ,
 צָדֵק, פָּרָד, פֶּלֶא, עֲגֵל, עֶזֶר, סָרַח, סָלַע, נָדָר, נִצֵּעַ, מִצַּח, מִלֵּךְ, לֶקֶט, לֶחֶם, כֶּסֶל, כָּרֵם, יִצָּר,
 תִּכֵּן, תַּעֲר, שְׁכָר, שְׁמֵשׁ, רִגַע, רִשַׁע, קָרָב, קֶסֶם, צָמֵד. Take note that there are many
 nouns with this pattern in Scripture, some with five points (i.e. containing *šere* and
seghol) and some with six points (i.e. containing two *seghols*), and everything that we
 say relating to the nouns that we mention here applies also to nouns that are not

בְּגֵדוֹ. So (as remarked) it is possible that it has a form that contrasts with the others on account of the fact that it contains three *bgdkpt* letters, one after the other.

Take note that we find that (fol. 7 verso) when these words have pronominal suffixes, they have different forms. These fall into three categories. One category is where a single point (*hireq*) occurs under the first letter of the word, for example אָמְרוּ, אָשְׁתוּ, בְּגֵדוֹ, בְּצִעוֹ, בְּטָנוֹ, בְּתָרוֹ, בְּסָרוֹ, שְׂכָרוֹ and many similar cases. The second category has forms such as אָרְצוֹ, גְּפָנוֹ, דְּרָכּוֹ, אֶלְפֵי, אֶדְנִי, אֶבְנֵי and many similar cases with *pataḥ*. The third category has forms with three points (*seghol*), for example אֶגְלֵי־טַל (Job 38:28), אֶצְלָה (Gen. 39:10), הֶבְלֵי (Ecc. 7:15), חֶלְקֵי (Psa. 16:15), חֶבְלֵי יוֹלָדָה (Hosea 13:13), כְּאֵין נְגִדוֹ (Isa. 40:17), חֶלְבוֹ, חֶרְמֵי, עֶרְכוֹ, עֶדְרֵי, נְהַר, בְּעֶבְרֵי נְהַר (Isa. 7:20), and many similar cases. This requires an explanation. If somebody were to say ‘What is the advantage of (identifying) problems without their solution?’, the response would be: Becoming aware of the reason why there is a problem is half the labour. If somebody is not aware of the reason why there is a problem, he should not ask any questions until he learns why. When somebody becomes aware of the reason why there is a problem, his eyes are opened when he knows that it is a problem. If he discovers the solution, his eyes are opened to something else and he learns something in addition, for knowledge of the problem is not knowledge of its solution. Somebody who does not know the problem, however, is doubly ignorant. Now, if somebody were to say that the forms אֶרְצֵי, אֶרְצוֹ have *pataḥ* on account of the *resh* that occurs in it, the response would be: We find אֶלְפֵי הַדֵּל בְּמִנְשֵׁה (Jud. 6:15), אֶדְנֵי הַחֶצֶר (Exod. 38:3) with *pataḥ*. They do not contain *resh* but nevertheless they have *pataḥ*. If somebody were to say that it is on account of the *ʿaleph* at the beginning of the word (fol. 8 recto) that it is formed with *pataḥ*, the response would be: אָמְרוּ and אָשְׁתוּ have *ʿaleph* but do not contain *pataḥ*. We find, moreover, words without initial *ʿaleph* that contain *pataḥ*, such as גְּפָנוֹ, דְּרָכּוֹ, and words with initial *ʿaleph* that contain three points (*seghol*), such as אֶגְלֵי־טַל (Job 38:28), אֶבְלָם (Jer. 31:13) and אֶצְלָה (Gen. 39:10). Take note that you do not find at all words in this category that have medial *ʿaleph*. All words that have medial ה, ח, ע you find have short *pataḥ* in initial position, for example לְחַמוֹ, נְחָרוֹ, יַעֲרוֹ, or have *pataḥ* that is not short, for example נְחָלֵי, נְחָשֵׁי, כְּחָשֵׁי (Job 16:8), מְעָלוֹ (Ezek. 17:20).¹⁰ There are no exceptions to this.

10. In the medieval Tiberian reading tradition a *pataḥ* in an unstressed closed syllable was pronounced short whereas a *pataḥ* in an unstressed open syllable, such as the *pataḥ* in the first syllable of forms such as נְחָלֵי, נְחָרֵי, etc., was pronounced long; see G. Khan, ‘Vowel length and syllable structure in the Tiberian tradition of Biblical Hebrew’ *Journal of Semitic Studies* XXXII/1

Words that have initial ה, ח or ע we find to be of various forms, for example הַבְּלִי (Ecc. 7:15), חֲלָקִי (Psa. 16:5), עֲזָרִי (Psa. 70:6),¹¹ and in contrast to these וְחַבְרֵי גִבּוֹרִים (Isa. 1:23), חֲרָבוֹ יִלְטֹשׁ (Psa. 7:13), הִפְכֹּכְכֶם (Isa. 29:16), עֲצָמִי, עֲרִשׁוֹ (Deut. 3:11), and different still חֲזָקִי (Psa. 18:2),¹² חֲקָקִי (Jud. 5:15), חֲקָרִי (Jud. 5:16), עֲמָקָךְ (Jer. 49:4), עֲמָקָם (Jer. 47:5). Words that do not have ה, ח or ע as initial letters are also attested in different forms, some having three points (*seghol*), like וַיִּשְׁחָךְ (Micah 6:14), בְּקִצְפָּךְ (Psa. 38:2), some having *patah* like רַגְלֵי שְׁמֹנִי (Hosea 2:7), תִּלְמִי (Hosea 10:4), פִּלְגֵי (Psa. 1:3) and some others differing from these, for example רִשְׁפוֹתָי (Psa. 76:4).

Another problematic issue in this category (of noun) is as follows. We find the plural of such words with forms such as עֲבָדֶיךָ, בְּגָדֶיךָ, חֲסִדֶיךָ, אֲבָבֶיךָ, עֲבָדִי, חֲסָדִי, אֲמָרִי and in contrast to these we find רַגְלֶיךָ, which is a plural, and likewise רַגְלֵי, which do not have the forms רַגְלֶיךָ, רַגְלֵי like עֲבָדֶיךָ and עֲבָדִי. Take note that עֲבָדֶיךָ, בְּגָדֶיךָ, חֲסִדֶיךָ, אֲבָבֶיךָ, חֲסָדִי, אֲמָרִי and the like are derived from forms such as עֲבָדִים, בְּגָדִים, חֲסָדִים whereas רַגְלֶיךָ, which is plural, (fol. 8 verso) is not derived from רַגְלֵי but rather from רַגְלֵי.¹³ If it were derived from רַגְלֵי, it would be רַגְלֶיךָ like בְּגָדֶיךָ, חֲסִדֶיךָ, and it would be admissible to translate it 'your legs (pl.)'. The translation of רַגְלֶיךָ with *yodh*, on the other hand, is 'your two legs' and not 'your legs (pl.)'. This is because רַגְלֶיךָ may have the sense of 'your legs (pl.)' and also 'your two legs', but רַגְלֵיךָ does not denote more than 'your two legs'. Likewise רַגְלֵיךָ does not denote more than 'his two legs'. Now, if a number is mentioned with it, as in אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו (Exod. 25:26), it would also be admissible to say לְחֲמֵשׁ רַגְלָיו or לְשֵׁשׁ רַגְלָיו, or more, since if a number be mentioned with it, it is different from a form that does not have a number mentioned with it. This is because when it says אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו, it does not mean 'four pairs' but rather 'four units'. A similar case is וְכָל שָׂרָץ הָעוֹף אֲשֶׁר-לֹא אַרְבַּע (Lev. 11:23), which denotes four units. Another similar case is פִּסְחֵי שְׁתֵּי רַגְלָיו (2 Sam. 9:13), which denotes two units. Now, we have said that רַגְלֶיךָ, רַגְלֵי, רַגְלֵיךָ can have the sense of 'two' and can also have the sense of 'legs (pl.)', whereas רַגְלֵי, רַגְלֵיךָ, רַגְלֵי, when a number is not mentioned with them, cannot denote more than a

(1987), pp.23-82.

11. These words are vocalized with *patah* in the MS.
12. The scribe has vocalized the word with *se* in the MS, which would be a plural construct form of חֲזָקִי. It appears that the author intended the noun form חֲזָקִי 'my strength' (Psa. 18:2).
13. Vocalized רַגְלֵי in the MS.

pair, since they are derived from רגלים, without a number mentioned with it, which denotes no more than two. If you look carefully, you will not find רגלים, רגליו, רגליו ever being used to denote (the legs of) more than one person, unless a number is mentioned with them that is more than two. A similar case is וקרני ראם קרניו (Deut. 33:17), which denotes 'two (horns)'. If they were more (fol. 9 recto) than two, the word would have the form קרניו, though קרניו may have the sense both of 'his horns (pl.)' and 'his two horns'. Not every instance of קרניו has the sense of 'his two horns'. This is because קרניו, which has the base קרן and (is derived from) the plural of this, which is קרנים, the form with a referential pronoun being קרניו, has the sense of two and above. The form קרניו, which is derived from קרנים is no more than two. This is because קרנים denotes 'two' and from it is derived קרניו, which denotes 'a single pair'. The proof that קרנים denotes a pair is the passage in Scripture וְלוֹ קַרְנַיִם וְהַקְּרָנִים גְּבוּהוֹת וְהָאֶחָת גְּבוּהָהּ מִן־הַשְּׁנַיִת וְהַגְּבוּהָהּ עֲלֶיהָ בְּאַחֲרֹנָה (Dan. 8:3). The form קרנים is derived from קרן, just as רגלים is derived from רגל. If you see the form כרעים, which is derived from כרע, as כנפים is derived from כנף, you should know that קרניו has three possible derivations. This is because the plural of קרן is קרנים and from קרנים is derived קרניו, just as from בגדים is derived בגדיו. The form קרניו may also be derived from קרן with the pattern of דבר — דברים — דבריו, and so likewise קרן. We find קרנים, which denotes 'two (horns)' and from this is derived קרניו, which denotes 'his two horns'. If you see דלתים, דרכים (Prov. 28:6), indeed these are not derived from דלת and from דרך but rather from דלת and from דרך, like כנפים — כנף. If they were derived from דלת and from דרך, they would have the form דלתים and דרכים like רגל — רגלים — ערב, ערבים — כפל, כפלים — פעם, פעמים.

(fol. 9 verso) If somebody were to say 'We do not have (in Scripture) the forms דלת and דרך', the response to him would be: We find many words in Scripture that are in the plural but we do not find the corresponding singular form in Scripture. Likewise, we find a singular form without finding its plural in Scripture. Take, for example, בשם as in וְקָנְמוּן־בְּשֵׁם (Exod. 30:23). We find a plural of this word, for example בְּשָׂמִים רָאשׁ (Exod. 30:23). The form בְּשָׂמִים is the plural of בְּשֵׁם, just as קברים is derived from קבר and מלכים from מלך. The form בְּשָׂמִים may also be derived from a form such as בשם, with the pattern of דבר — דברים — משל — משלים. However, if we posit that בְּשָׂמִים is derived from בְּשֵׁם, both the plural and the singular are attested, whereas if we posit that it is derived from בשם, the form בשם does not occur in Scripture. If you say that בשם does not occur in Scripture and so its plural likewise

does not occur, note that we find אָרִיתִי מוֹרֵל עִם-בְּשָׂמִי (Cant. 5:1), which is derived from בְּשָׂם without doubt, like בְּשָׂרִי — בְּשָׂר. If it were derived from בְּשָׂם, it would be בְּשָׂמִי, like בְּגָדִי — בְּגָד, or it would be בְּשָׂמִי, like מְלָכִי — מְלָךְ, or בְּשָׂמִי, like חֶלְקִי — חֶלֶק. If it were derived from בּוֹשָׂם, it would be בְּשָׂמִי, like קְדָשִׁים — קְדָשׁ and like חֲדָשׁ — חֲדָשׁוֹ, except that we find בְּשָׂם but we do not find its plural. The plural would be בְּשָׂמִים like חֲדָשִׁים — חֲדָשׁ and קְדָשִׁים — קְדָשׁ. We find בְּשָׂמִי (Cant. 5:1), but there is no occurrence of the form בְּשָׂם, like דְּבָרִי — דְּבָר, from which is derived בְּרִי — בְּרָה, nor the form בְּשָׂם, like בְּתָבִים — בְּתָב and יְקָרִי — יְקָר, (fol. 10 recto) from which are derived בְּתָבוֹת — בְּתָבִים, בְּתָבִים — בְּתָבִים, יְקָרִי — יְקָרִים, יְקָרִי — יְקָרִים. Now, בְּשָׂם occurs and its plural also occurs, for example בְּשָׂמִים רָאשׁוֹ (Exod. 30:23). We also find the form בְּהוֹנֹתָ (Jud. 1:6) but we do not find its singular. The plural of the form בְּהוֹנֵן, which we find in Scripture, would be בְּהוֹנִים, like אֶהְלֵךְ — אֶהְלֵךְ, עֲמָרִים — עֲמָר. The singular of בְּהוֹנֹתָ would be בְּהוֹנָה, like טְהוֹרָה — טְהוֹרוֹת — בְּשׁוֹרוֹת — בְּשׁוֹרוֹת. We find בְּקָרִים, the plural of which would be בְּקָרִים, but we do not find in Scripture בְּקָרִים. There are many cases similar to these. Likewise, when we see דְּרָכִים, we say that it is derived from דְּרָךְ, and similarly כְּרַעִים is derived from כְּרַע, קְרָנִים from קְרָן, כְּנָפִים from כְּנָף, בְּרָכִים from בְּרָךְ, רְגָלִים from רְגַל. We find אֲזָנִים and from this is derived אֲזָנִים, with the pattern of אֲפָסִים, but we do not find אֲפָס. We find אֲפָנִי but we do not find אֲפָן. We find also חֲפָנִי but we do not find חֲפָן. We find מִתְנַיִם but we do not find מִתְנַיִן.

If somebody were to say ‘Why is it that from קְדָשׁ is derived קְדָשִׁי and from שְׂרָשׁ is derived שְׂרָשִׁי, and קְדָשׁ has the pattern of אֲזָנִים, but from אֲזָנִים is derived אֲזָנִיךְ, so we find קְדָשִׁי in contrast to אֲזָנִיךְ and also קְדָשִׁי in contrast to אֲזָנִי?’ the response to him would be: The forms אֲזָנִיךְ, אֲזָנִיךְ, אֲזָנִיךְ, which occur in contrast to קְדָשִׁי, קְדָשִׁי, קְדָשִׁי, come about on account of the fact that they are derived from אֲזָנִים. The translation of אֲזָנִים is only ‘two ears’. The form is not used to denote more than two. (fol. 10 verso) The forms אֲזָנִיךְ, אֲזָנִיךְ, אֲזָנִיךְ are nouns denoting a pair. If the intention was to refer to more than a pair, the form would be אֲזָנִים, like קְדָשִׁי, for קְדָשִׁי, קְדָשִׁי, קְדָשִׁי are derived from קְדָשִׁים, whereas אֲזָנִיךְ, אֲזָנִיךְ, אֲזָנִיךְ are derived from אֲזָנִים and not from אֲזָנִים with the pattern of קְדָשִׁים. Just as there is a problematic issue regarding the opposition between אֲזָנִיךְ and קְדָשִׁי, there is likewise a problematic issue regarding the opposition between רְגָלִי and עֲבָדִי. Just as there is a problematic issue regarding the opposition between רְגָלִיךְ and עֲבָדִיךְ, there is likewise a problematic issue regarding the opposition between אֲזָנִיךְ and קְדָשִׁי. I have solved

the problem in the foregoing explanation. I have, in fact, presented the same explanation in the alphabet of אָמַר and אָהַל, but I decided to repeat it here since the problematic issues of the two sections are similar, so that a reader can learn about both in each section.

Take note that every word in this alphabet (of the current section) that has an added final *heh* and has an initial א, ה, ח or ע has a *patah* at its beginning. For example, when אָרֶץ has *heh* added to its end, it becomes אָרֶצֶה with *patah* at its beginning. Similar cases are שֶׁעַר — שֶׁעָרָה, נַחַל — נַחֲלָה, יַעַר — יַעָרָה, יַהֲצֵה — יַהֲצָה. A word that does not have any of the letters א, ה, ח or ע in initial or medial position has a form like נִגְבָּה — נִגְבָּהָ, קָרַם — קָרַמָּה, שָׁכַם — שָׁכַמָּה (Hos. 6:9), קָרַשׁ — קָרַשָּׁה (Jud. 4:9), פְּתַח — פְּתַחָה.